

Література:

Тулай О. І., Марчук А. П. Підвищення фіскальної ролі податкових надходжень у формуванні місцевих бюджетів. *Світ фінансів*. 2013. № 3. С. 107–117.

Баранова В. Г., Слатвінська М. О. Дієвість майнового оподаткування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 26. С. 113–116.

Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 04.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 28.10.2018).

Головко М. Й. Реформування податку на майно як перспективний спосіб трансформації податкової системи України. *Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку*. матеріали першої всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 22 черв. 2016 р.). Київ. 2016. С. 236–239.

Книш (Захарків) Тетяна Михайлівна

ст. гр. ФЗМ-21, ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Сучасна тенденція розвитку культури і мистецтва в європейських країнах свідчить про активізацію роботи відповідних державних органів і адміністрацій на місцях у контексті максимального наближення культурно-мистецьких надбань до пересічних громадян – безпосередніх споживачів таких послуг.

Принагідно зазначимо, що витрати європейців на культурно-мистецькі послуги є значно більшими, ніж на придбання одягу чи оздоровлення. До прикладу, у Данії, Норвегії, Великобританії на культурне дозвілля населення витрачає близько 12,5% сімейного бюджету [1, с. 128] (у цих державах витрати домогосподарств на дозвілля навіть перевищують розміри витрат на харчування). В бюджеті ж середньостатистичного українського домогосподарства витрати на відпочинок і культуру (сумарно!) становлять всього лише 1,5-2% від величини сукупних витрат сім'ї [2].

У сучасних умовах зміна орієнтирів культурної політики у практиці зарубіжних країн спричинила і диверсифікацію механізмів управління цією важливою сферою суспільних відносин, сутність яких полягає в переважанні принаймні двох концепцій. Перша полягає у тому, що центральний уряд приділяє якомога більше уваги і надає підтримку основним векторам культурної політики. Сутність другої полягає у тому,

що центральний уряд не бере безпосередньої участі в оцінці художніх творів і культурних проєктів. При цьому необхідно відмітити, що у нинішніх реаліях культурна політика зарубіжних країн при ослабленні монополії держави у галузі культури і мистецтва орієнтується на співпрацю з комерційними організаціями, займається не стільки перерозподілом обмежених бюджетних коштів на користь в основному збиткових культурно-мистецьких установ, скільки формує стратегії розвитку культури і мистецтва на місцях та допомагає їх реалізації.

Відтак одні країни надають перевагу активній участі держави у формуванні та фінансуванні галузі культури і мистецтва; інші ж намагаються зменшити вплив держави на цю сферу шляхом делегування повноважень щодо її фінансового забезпечення на посередницькі структури; треті ж намагаються мінімізувати залежність від бюджетних коштів, роблячи ставку в основному на приватних меценатів і спонсорів та використовуючи різноманітні фіскальні інструменти. Однак, незважаючи на національні особливості розвитку економічних систем різних країн, саме бюджетна політика уряду визначає напрями та обсяги видатків на культуру і мистецтво, проте ефект від її реалізації не завжди залежить лише від обсягу фінансових ресурсів, але й від умов, створених державою для формування альтернативних джерел фінансового забезпечення галузі.

Необхідно зазначити, що у європейських країнах порівнювати обсяги фінансування галузі культури і мистецтва прийнято за трьома основними показниками: державні та приватні витрати на культуру і мистецтво у відсотках від величини валового внутрішнього продукту (ВВП); частка витрат на культуру і мистецтво в загальному обсязі видатків державного бюджету; видатки на культуру і мистецтво в розрахунку на одну особу.

Безперечно, співвідношення державного і приватного фінансування культурно-мистецької галузі неоднакове в різних країнах. Загалом у світовій практиці виокремлюють чотири основні форми фінансового забезпечення установ культури і мистецтва:

- у формі прямого фінансування (національні музеї, архіви, бібліотеки), у формі загальних і цільових бюджетних трансфертів (реалізація національних програм розвитку культури і мистецтва);
- на основі спільного фінансування органів влади різного рівня (регіональні організації культури і мистецтва та інвестиційні проєкти);
- на основі змішаного державно-приватного фінансування (культурна спадщина, музичні, театральні фестивалі, виставки тощо);
- через незалежні посередницькі структури (благодійні фонди, громадські інституції культури і мистецтва, асоціації творчих працівників тощо).

Пряме фінансування організацій культури у формі повного фінансування поточних витрат і капіталовкладень, спеціальних цільових трансфертів, а також у вигляді грантів здійснюється у всіх країнах Європи, однак найбільше воно пов'язане з бюджетами унітарних держав (Великобританія, Італія, Франція, Іспанія, Нідерланди, Португалія, країни Північної Європи).

Скажімо, у Франції 99% загального обсягу фінансування культурної діяльності оплачує держава, а частка меценатів та спонсорів становить лише 1%. Значні витрати центрального бюджету Австрії припадають на виконавські мистецтва (46,6%). У центральних бюджетах Італії, Нідерландів і Швейцарії превалюють витрати на музеї, архіви та архітектурні пам'ятки (39-44%). У Великобританії, Іспанії на ці цілі виділяється всього 1,8-1,9% [1, с. 128]. Причому таке розмаїття у підходах до фінансування культури і мистецтва спостерігається і на місцевому рівні. Так, у Нідерландах у структурі видатків регіональних бюджетів на культуру і мистецтво переважають витрати на бібліотеки (42%), у Німеччині - на соціально-культурні заходи (45%), у Данії - на виконавські мистецтва (41%) [3].

Поширеною формою прямої державної підтримки є також гранти, різноманіттям яких вирізняється шведська система фінансування культури і мистецтва. Тут особливе значення надається індивідуальним грантам, покликаним забезпечувати «економічну безпеку» духовної творчості. До них відносять почесні безстрокові гранти видатним діячам культури; гранти у формі гарантованого доходу, що присуджуються видатним письменникам; п'ятирічні гранти молодим письменникам; гранти, що дають авторам право на отримання доходу за користування їх творами в публічних бібліотеках. Для шведської системи грантів характерні спрощена процедура надання і повна свобода організацій або індивідуальних одержувачів у їх використанні [1, с. 129]. Безумовно, такі гранти не лише сприяють поліпшенню фінансового становища установ культури, але і допомагають їм адаптуватися до ринкових умов, залучаючи недержавні фінансові ресурси.

У європейських країнах державне фінансування культури здійснюється і на основі міжбюджетних трансфертів шляхом перерахування місцевим бюджетам загальних і цільових трансфертів. Наприклад, у Норвегії муніципалітети отримують від уряду блоковий грант на фінансування сфер охорони здоров'я, освіти і культури. Датським муніципалітетам виділяють блоковий грант на фінансування бібліотек; кошти розподіляються між місцевими бюджетами пропорційно чисельності населення [3].

Державна підтримка культури на основі спільного фінансування з центральних і місцевих бюджетів здійснюється в рамках широких

соціально-економічних програм. Уряд Нідерландів міжбюджетні відносини вибудовує з великими містами (Амстердам, Роттердам, Утрехт і Гаага), укладаючи окремі угоди щодо спільного фінансування культурних установ у цих містах (наприклад, Королівська опера, Голландський національний балет, Опера Нідерландів, Філармонійний оркестр Роттердама тощо) [4, с. 221].

Іншою перспективною формою субсидування сфери культури є партнерська участь держави і корпоративних спонсорів, яка сприяє значному припливу коштів з приватного сектора. Спільні проекти, наприклад, у Великобританії фінансуються з центрального бюджету та спонсорських коштів у співвідношеннях 1:1 для першого проекту і 1:3 для наступних проектів. У Франції передбачена більш значна частка державної участі - бюджетний внесок і кошти спонсора складають 5:1; гроші виділяються за умови попереднього збору певного обсягу спонсорських коштів [5, с. 116].

Слід наголосити, що держава фінансує культуру і мистецтво не лише виключно через бюджети міністерств культури. У європейських країнах створюються міжвідомчі програми субсидування. Так, Міністерство культури Франції укладає угоди з міністерствами сільського господарства, юстиції, оборони про спільні програми фінансування кіномистецтва [4, с. 222].

Така форма фінансового забезпечення як підприємницьке спонсорство відрізняється від власне благодійної (меценатської) діяльності тим, що воно безпосередньо пов'язане з ринковою політикою корпорацій і слугує рекламним цілям. На відміну від спонсорства, приватне фінансування у сфері культури і мистецтва, здійснюване не для реалізації конкретних економічних інтересів, а під впливом ціннісних факторів, називається меценатством.

Таким чином, незважаючи на різноманіття суб'єктів культурної діяльності та відмінності їх економічного становища, в європейських країнах галузь культури і мистецтва в цілому розглядається як інститут національного надбання, розвиток якого вимагає від держави комплексних заходів підтримки та всебічної уваги. Велика мережа незалежних посередників - професійних асоціацій, фондів, громадських інститутів, які самостійно вирішують питання розподілу коштів, що виділяються на культуру, є сприятливою для творчості, адже гарантує певну захищеність від прямого адміністративного втручання.

Література:

1. Козлова А.А. Мировой опыт финансирования культуры в условиях финансового кризиса. *Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета*. 2012. № 4. С. 127–131.

2. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2017 році. URL: www.ukrstat.gov.ua

3. Access to Finance for the Cultural and Creative Sectors // European Commission. Culture. – 2017. URL: http://ec.europa.eu/culture/policy/cultural-creative-industries_en

4. Кузнецова О.П. Влияние мирового финансово-экономического кризиса на государственные политики в сфере культуры ведущих стран Европы. *Омский научный вестник*. 2013. № 3. С. 219–223.

5. Колодина Е.А. Проблемы и перспективы развития публично-частного партнерства в сфере культуры. *Известия ИГЭА*. 2013. № 4 (90). С. 114–119.

Конзера Ірина Петрівна

ст. гр. ФМНВ-21, Нововолинський ННІЕМ

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач Самольтов П.В.

ПРАКТИКА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

На відміну від зарубіжних країн, в Україні публікація основних показників фінансового стану підприємств у спеціалізованих виданнях не використовується.

Отже, нами виявлено низку спільних та відмінних рис щодо здійснення оцінки фінансового стану підприємства в Україні та зарубіжних країнах. Результати проведеного дослідження подано у табл. 1. Зокрема, спільними є методика здійснення аналізу та інформаційна база, що використовується у процесі оцінки фінансового стану підприємства. Відмінні риси – між напрямками проведення аналізу та основними показниками, які характеризують фінансовий стан підприємства.

Отже, головними перевагами у практиці оцінки фінансового стану підприємств зарубіжних країн є:

– здійснення аналізу ринкової вартості підприємств, що сприяє підвищенню вартості компанії;

– публікація компаніями річних звітів у спеціалізованих виданнях, що надає змогу порівнювати результати фінансово-господарської діяльності різних підприємств;

– застосування єдиної системи показників для оцінювання фінансового стану.

З огляду на позитивний міжнародний досвід у досліджуваній сфері може сприяти оптимізації основних напрямків підвищення ефективності аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств.